

ARCHEOLOGIENOTA

KNOKKE-HEIST GEMEENTEPLEIN – OUDE TRAMWEG (prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN



Auteurs: Lise DEMEULEMEESTER en Jeroen
VERMEERSCH

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016K303

Administratieve gegevens

- ➔ Initiatiefnemer: zie privacyfiche
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2017/00185
- ➔ Locatiegegevens: Knokke-Heist, Gemeenteplein (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 74901, Y: 2226010; X: 75089, Y: 2226193
- ➔ Kadastergegevens: Knokke-Heist afdeling 3, Sectie H, perceel nr. 608S, 609n, 610D12 (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

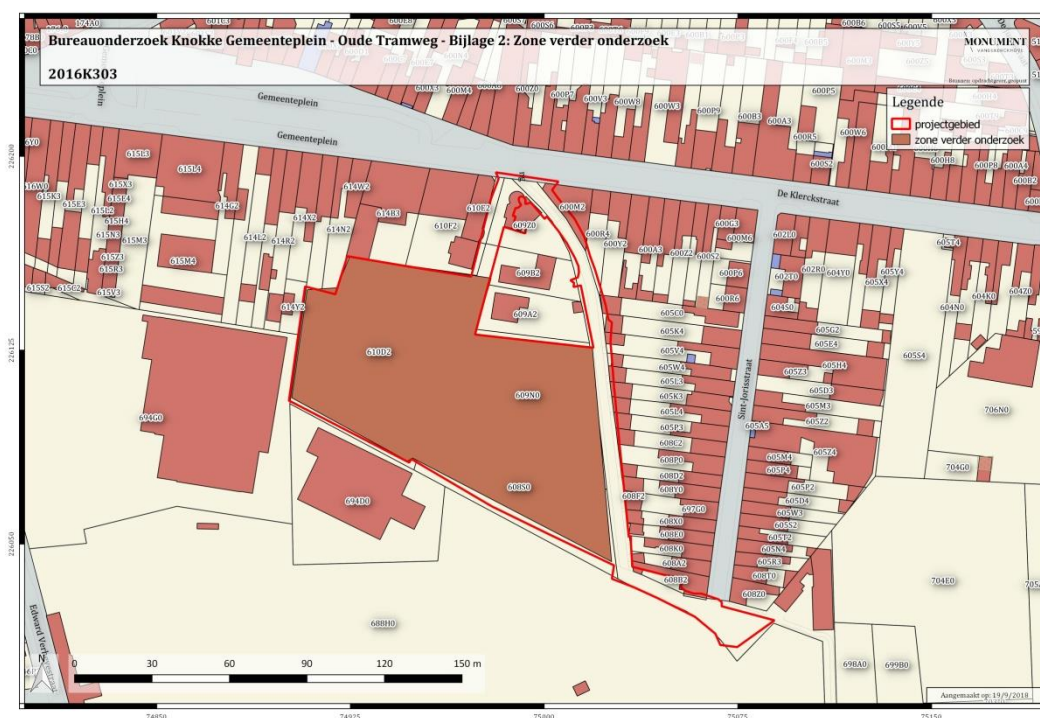
- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het overgrote deel van het projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk. De Oude Tramweg kan hiervan uitgesloten worden, aangezien het om een heraanleg van een reeds bestaande weg gaat waarbij de aanleg ervan de ondergrond al in grote mate verstoord heeft. Gezien de topografische ligging (in de dichte nabijheid van de dorpskern van Knokke), en de aard van de te verwachten archeologische sporen (potentieel voor sporen uit de volle tot late middeleeuwen en de vroegmoderne periode) wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven voorgesteld als de meest aangewezen methode. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de onderzoeksfase moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden op dit moment nog bebouwd zijn en deze pas worden gesloopt na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning.

• Planafbakening

De totale site heeft een oppervlakte van ca. 1ha en dient voor het overgrote deel (ca. 8000m²) onderzocht te worden door middel van proefsleuven (zie Figuur 1 en bijlage 1). De geplande werken hebben het meeste impact ter hoogte van de ondergrondse parkeergarages. Daar zullen ze zorgen voor een verstoring met een oppervlak van 1870m² en dit tot 4m onder het maaiveld. Centraal op het terrein zal een buffervolume worden aangelegd dat tot ca. 1,35 meter onder het maaiveld zal worden aangelegd over een oppervlakte van 146m². De andere bodemingrepen gaan minder diep maar kunnen toch een impact hebben op het archeologisch bodemarchief. Er wordt geadviseerd om het ganse terrein, met uitsluiting van de aanleg van de wegenis in het noorden en de zone van de heraanleg van de Oude Tramweg, te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek.



Figuur 1: Gegeorefeerd plan met aanduiding van de betrokken percelen en de precieze plaats van de geplande werken: de werken gebeuren op alle percelen en op alle percelen dient dan ook een vooronderzoek zonder/met ingreep in de bodem te gebeuren, met uitzonder van de heraanleg van de Oude Tramweg waar de bodem reeds verstoord werd (bron: aangeleverd door de initiatiefnemer en www.geopunt.be).

• Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. De onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Zijn er aanwijzingen voor resten van terpen of vluchtheuvels voor herders uit de vroege middeleeuwen?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Plan van aanpak**

- **Afbraakbegeleiding**

Het proefsleuvenonderzoek kan pas van start gaan wanneer de bestaande gebouwen zijn gesloopt. De opstand van het bestaande gebouwenbestand kan gesloopt worden zonder begeleiding van een archeoloog. Enkel het verwijderen van de vloerplaten en de funderingen dient te gebeuren in aanwezigheid van een archeoloog. Op die manier kunnen archeologische sporen die bij de sloop te voorschijn komen, geregistreerd worden. Daarnaast krijgt men tevens in dit stadium reeds zicht op de bewaringstoestand van de bodem. Indien blijkt dat het archeologisch niveau door de uitbraak van de vloerplaten en funderingen reeds vernield is, is het niet nodig om nog over te gaan tot het proefsleuvenonderzoek aangezien dan duidelijk is dat de archeologische site niet meer aanwezig is. Indien het archeologisch niveau wel nog voldoende bewaard is, dan wordt er overgegaan tot het proefsleuvenonderzoek. Een voldoende bewaring houdt in dat de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep zal zorgen voor een kennisvermeerdering en eventueel tot een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

- **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. De enige uitzondering hierop wordt gevormd door de, van oost naar west, tweede proefsleuf. Vanwege de vorm van het projectgebied werd deze in twee gedeeld (zie Figuur 2 en bijlage 2). Op deze manier wordt er een volledige dekking bereikt. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)¹. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de middeleeuwen hoofdzakelijk zuidoost-noordwest zijn georiënteerd, aan te snijden. De sleuven zijn op een dergelijke manier ingepland, dat vooral de zone waar de geplande versterking voor de ondergrondse parkeergarages gelokaliseerd is degelijk onderzocht wordt. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dergelijke manier dat er een geschrapt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. In het noorden van het projectgebied worden geen proefsleuven ingepland. De aanleg van de nieuwe weg van 3,2m breed (totale oppervlakte 374m²), zal slechts beperkte kenniswinst opleveren. Indien uit de resultaten van de meest noordelijke sleuf, blijkt dat de kans op kenniswinst toch aanzienlijk zou zijn, kan hier later nog een proefsleuf aan toegevoegd worden. Ook voor de heraanleg van de Oude Tramweg worden er geen proefsleuven ingepland, aangezien de ondergrond hier al verstoord werd.

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*



Figuur 2: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding van het projectgebied en proefsleuvenplan (bron: geopunt.be)

Er worden extra volgtseuven, dwarsseuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgtseuven, dwarsseuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en -kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

² H HANCA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed, juli 2016.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

- ➔ Het is van belang dat gedurende alle fases van het vooronderzoek met ingreep in de bodem, het veldwerk wordt uitgevoerd door een archeoloog met voldoende ervaring in het prospecteren en waarden van middeleeuwse en landelijke vindplaatsen.
- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek in de kustvlakte en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.
- ➔ Gedurende het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met bodems in de kustvlakte.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bibliografie

- HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar de optimale strategie, *Onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed* 48.

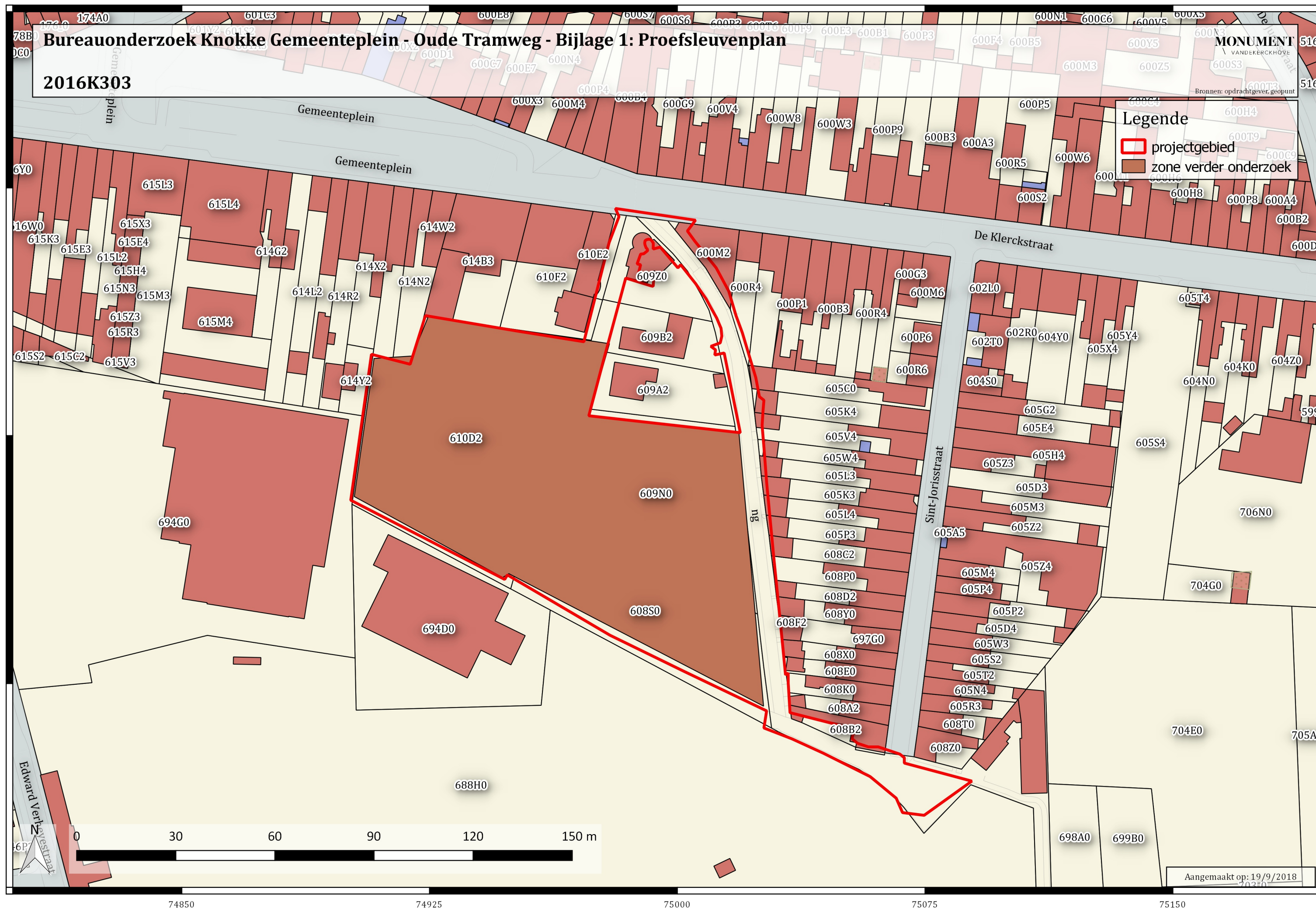
Plannenlijst

Projectcode	2018B182
Onderwerp	Plannenlijst
Plannnummer	Bijlage 1
Type	Kadasterplan
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/9/2018
Plannnummer	Bijlage 2
Type	Proefsleuvenplan op het kadaster
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/9/2019

2016K303

Legende

-  projectgebied
 zone verder onderzoek



2016K303

Legende

-  projectgebied
 proefsleuven

